

ІННОВАЦІЇ В СУЧАСНІЙ ОСВІТІ: методологія, технологія, дидактичні та виховні аспекти

INNOVATION IN MODERN EDUCATION: methodology, technology, didactic and educational aspects

МОНОГРАФІЯ | MONOGRAPH

За загальною редакцією доктора економічних наук,
професора В.В. ІВАНИШИН

under the general editorship of V.V. IVANYSHYN,
Doctor of Economics, Professor.

ІННОВАЦІЇ В СУЧАСНІЙ ОСВІТІ: МЕТОДОЛОГІЯ, ТЕХНОЛОГІЯ, ДИДАКТИЧНІ ТА ВИХОВНІ АСПЕКТИ

Монографія

За загальною редакцією
доктора економічних наук, професора В. В. ІВАНИШИН

 | IZDEVNIECĪBA
BALTIJA
PUBLISHING

2023

UDC 001.895:37"313"

I-66

DOI 10.30525/978-9934-26-300-2

Відповідальний редактор: Збаравська Л. Ю.

Рецензенти:

Лобода Світлана, доктор педагогічних наук, професор, професор Інституту соціологічних наук і педагогіки Академії сільського господарства у Варшаві;

Анісімов Віктор, доктор технічних наук, професор кафедри агроінженерії та технічного сервісу інженерно-технологічного факультету Вінницького національного аграрного університету;

Ясінецька Ірина, доктор економічних наук, професор, проректор з навчальної роботи Закладу вищої освіти «Подільський державний університет»

Рекомендовано до друку Вченою радою
Закладу вищої освіти «Подільський державний університет»
(протокол № 3 від 25.04.2023 р.)

Інновації в сучасній освіті: методологія, технологія, дидактичні та виховні аспекти.
I-66 Монографія / за заг. ред. В. В. Іванишин. Кам'янець-Подільський. Заклад вищої освіти «Подільський державний університет». Рига, Латвія : "Baltija Publishing", 2023. 402 с.

ISBN 978-9934-26-300-2

Монографія є результатом творчого пошуку, здійсненого колективом науково-педагогічних працівників у рамках дослідження методології, технології, дидактичних та виховних аспектів нинішньої освіти. Наукове видання висвітлює теоретико-методологічні засади сучасних освітніх технологій та їх науково-практичний контент. Розглянуто новітні підходи до сучасного освітнього менеджменту та особливості сучасних соціально-виховних технологій. У розділах монографії комплексно досліджено, узагальнено та відображено різноаспектні теоретичні та емпіричні дослідження, результати наукового та педагогічного досвіду.

Колективна монографія розрахована на широке коло читачів, науковців, дослідників, викладачів та здобувачів вищої освіти.

UDC 001.895:37"313"

© Заклад вищої освіти
«Подільський державний університет», 2023
© Колектив авторів, 2023

ISBN 978-9934-26-300-2

INNOVATION IN MODERN EDUCATION: METHODOLOGY, TECHNOLOGY, DIDACTIC AND EDUCATIONAL ASPECTS

Monograph

Under the general editorship
of V. V. IVANYSHYN, Doctor of Economics, Professor

 | IZDEVNIECĪBA
BALTIJA
PUBLISHING

2023

UDC 001.895:37"313"

I-66

DOI 10.30525/978-9934-26-300-2

Executive Editor: Zbaravska L. Yu.

Reviewers:

Svitlana Loboda, Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Professor of the Institute of Sociological Sciences and Pedagogy, Academy of Agriculture in Warsaw;

Victor Anisimov, Doctor of Technical Sciences, Professor of the Department of Agroengineering and Technical Service, Faculty of Engineering and Technology, Vinnytsia National Agrarian University;

Iryna Yasinetska, Doctor of Economics, Professor, Academician of the Academy of Sciences of Higher Education of Ukraine, Vice-Rector for Educational Work, Higher Educational Institution "Podillia State University"

Recommended for printing by the Academic Council
of the Higher Educational Institution "Podillia State University"
(Minutes No. 3 dated 25.04.2023)

Innovation in modern education: methodology, technology, didactic and educational aspects.

I-66 Monograph / under the editorship: V. V. Ivanyshyn. Kamianets-Podilskyi. Higher Educational Institution "Podillia State University". Riga, Latvia : "Baltija Publishing", 2023. 402 p.

ISBN 978-9934-26-300-2

The monograph is the result of a creative search carried out by a team of scientific and pedagogical workers in the framework of the methodology, technology, didactic and educational aspects of current education. The scientific publication covers the theoretical and methodological foundations of modern educational technologies and their scientific and practical content. The latest approaches to modern educational management and features of modern social and educational technologies are considered. The sections of the monograph comprehensively investigate, summarize and reflect various aspects of theoretical and empirical research, the results of scientific and pedagogical experience. The collective monograph is designed for a wide range of readers, scientists, researchers, teachers and applicants for higher education.

UDC 001.895:37"313"

© Higher Educational Institution
"Podillia State University", 2023
© Team of authors, 2023

ISBN 978-9934-26-300-2

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА	1
РОЗДІЛ 1. МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ВПРОВАДЖЕННЯ ПЕДАГОГІЧНИХ ІННОВАЦІЙ У СУЧАСНІЙ ОСВІТІ	
Володимир ІВАНИШИН, Оксана БЯЛКОВСЬКА АГРАРНА ОСВІТА – ОСНОВНА ФОРМУЮЧА ІНСТИТУЦІЯ РОЗВИТКУ СУЧАСНОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ГРОМАДИ.....	3
Ольга БЛЯКОВСЬКА ЯКІСТЬ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ЯК ЗАПОРУКА КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ФАХІВЦІВ НА СВІТОВОМУ РИНКУ ПРАЦІ.....	10
Олександр КАДЕНЮК АГРАРНА ОСВІТА В УКРАЇНІ У 90-ТІ РОКИ ХХ СТОЛІТТЯ: ПОЧАТОК РЕОРГАНІЗАЦІЇ.....	18
Олена КІРДАН ОРГАНІЗАЦІЙНІ ТА ПРАКТИЧНІ ЗАСАДИ ПІДГОТОВКИ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ ДО ВИКЛАДАЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ.....	38
Олександр КІРДАН ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПЕДАГОГІЧНИЙ СУПРОВІД ТА ДИДАКТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ЕКОНОМІСТІВ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ.....	50
Ірина МУШЕНИК ОРГАНІЗАЦІЙНА ТРАНСФОРМАЦІЯ ДІЯЛЬНОСТІ СФЕРИ ОСВІТИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ.....	61
Ольга ПЕТРИЦЕ, Юлія ЛОБУНЬКО, Валерій ДОДУРИЧ ПРІОРИТЕТНІСТЬ ІННОВАЦІЙНОГО ПРОЦЕСУ В ОСВІТІ.....	71
Тетяна ПРИЛІПКО, Тетяна КОВАЛЬ РОЛЬ САМООСВІТИ У ВДОСКОНАЛЕННІ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ВИКЛАДАЧА ЗАКЛАДУ ВИЩОЇ ОСВІТИ.....	79
Анатолій СІЛЬВЕЙСТР, Микола МОКЛЮК ТЕНДЕНЦІЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПРИРОДНИЧИХ НАУК.....	87
Сергій СЛОБОДЯН, Леся ЗБАРАВСЬКА МІЖПРЕДМЕТНІ ЗВ'ЯЗКИ КУРСУ ФІЗИКИ ЯК ОСНОВА ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ АГРОІНЖЕНЕРІВ.....	95
Світлана СТЕНДЕР СУЧАСНІ ЛЕКЦІЙНІ ПІДХОДИ ДО МЕТОДИКИ ВИКЛАДАННЯ ОБЛКОВИХ ДИСЦИПЛІН ЯК НЕОБХІДНОЇ СКЛАДОВОЇ НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ.....	102
Ірина ЯСІНЕЦЬКА, Ольга ПЕТРИЦЕ, Сергій СТЕПАНКОВ РЕАЛІЗАЦІЯ ІННОВАЦІЙНИХ МЕХАНІЗМІВ У ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ.....	110
Світлана КУШНІРУК, Інна БОНДАРЧУК ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНЕ СЕРЕДОВИЩЕ ФАХОВОГО КОЛЕДЖУ УНІВЕРСИТЕТУ ЯК ІНТЕГРОВАНІЙ ЗАСІБ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІННОВАЦІЙНОГО ПОТЕНЦІАЛУ СУБ'ЄКТІВ ОСВІТНЬОЇ ДІЯЛЬНОСТІ.....	118
Мілена КУЗНЕЦОВА, Вікторія БІБІЧЕНКО, Ірина КУЗНЕЦОВА ВПЛИВ СОЦІАЛЬНИХ ТА ЕКОНОМІЧНИХ ФАКТОРІВ НА ФОРМУВАННЯ ЗДОРОВОГО СПОСОБУ ЖИТТЯ СЕРЕД НАСЕЛЕННЯ В УМОВАХ ВІЙСЬКОВОГО КОНФЛІКТУ НА ТЕРИТОРІЇ УКРАЇНИ.....	127

2. Акімова О.В. Формування творчого мислення в процесі рішення розумових задач. *Психолого-педагогічні проблеми сільської школи: зб. наук. праць Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини*. 2007. Вип.19. С.144-150.
3. Алексеев О.М. Дистанційні технології у змішаному навчанні студентів машинобудівних спеціальностей. *Збірник наук. праць*. 2013. Вип.14. С.14-18.
4. Алексеева Г.М. Інтерактивні комп'ютерні технології навчання. *Комп'ютер у школі та сім'ї*. 2012. №6. С.28-31.
5. Алексеева С.В., Гуменний О.Д., Паржницький В.В. Розвиток інформаційної культури педагогічних працівників професійно-технічних навчальних закладів: посібник. Київ: 2015. 188 с.
6. Братко М.В. Управління професійною підготовкою фахівців в умовах університетського коледжу: теоретичний аспект. *Scientific Journal «ScienceRise: Pedagogical Education»*. 2016. №7(3). С.9-16.
7. Габа І.М. Соціально-психологічні складові розвивального потенціалу освітнього середовища вищого навчального закладу : автореф. дис. на здобуття ступеня канд. психол. наук : спец. 19.00.05 «Соціальна психологія; психологія соціальної роботи». Київ, 2018. 23 с.
8. Кушнірук С.А., Бондарчук І.М. Освітньо-професійне середовище як інтегрований засіб накопичення та втілення інноваційного потенціалу викладачів і студентів фахового коледжу в університеті. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова*. Серія №5. Педагогічні науки: реалії та перспективи. 2023. Вип.91. Київ: Вид-во НПУ імені М.П. Драгоманова.
9. Михайліченко М.В., Рудик Я.М. Освітні технології: навчальний посібник. Київ: ЦП «КОМПРИНТ», 2016. 583 с.
10. Шапран Ю.П., Шапран О.І. Типологія освітнього середовища в умовах компетентнісно-зорієнтованої педагогічної освіти. *Педагогічна освіта: теорія і практика. Психологія. Педагогіка*. 2015. №23. С 4-9.
11. Kushniruk S.A. Formation of readiness for research activity of students in the process of general-pedagogical preparation. *Science and practice: Collection of scientific articles*. Thorpe Bowker. Melbourne, Australia. 2016. P.262-267.
12. Kushniruk S.A. Normative and legal frameworks of students' scientific and research activity in pedagogical universities of Ukraine (the 20th-beginning of the 21st century). *Perspectives directions of scientific researches: Collection of scientific articles*. Agenda Publishing House, Coventry, United Kingdom, 2016. P. 302-305.
13. Про вищу освіту : Закон України від 01.07.2014 р. № № 1556-VII: URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text>. (дата звернення 18.03.2023 р.).

ВПЛИВ СОЦІАЛЬНИХ ТА ЕКОНОМІЧНИХ ФАКТОРІВ НА ФОРМУВАННЯ ЗДОРОВОГО СПОСОБУ ЖИТТЯ СЕРЕД НАСЕЛЕННЯ В УМОВАХ ВІЙСЬКОВОГО КОНФЛІКТУ НА ТЕРИТОРІЇ УКРАЇНИ

DOI: <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-300-2-15>

Мілена КУЗНЕЦОВА

асистент кафедри загальної та клінічної патофізіології ім. Д.О. Альперна
Харківський національний медичний університет
e-mail: mkusya1605@gmail.com

Вікторія БІБІЧЕНКО

кандидат медичних наук, доцент
Харківський національний медичний університет
e-mail: vo.bibichenko@knmu.edu.ua

Ірина КУЗНЕЦОВА

асистент кафедри медичної біології
Харківський національний медичний університет
e-mail: ik.kuznietsova@knmu.edu.ua

Вступ. Війна в Україні вплинула на всі сфери життя населення, зокрема на ставлення до власного здоров'я. Не менший вплив має відродження визначного історично-культурного досвіду і традиції національного виховання, що своєю чергою актуалізує проблему фізичного та духовного розвитку,

соціально благополучної, здорової особистості [1, 13]. Наразі населення України значною мірою відчувають на собі несприятливий вплив погіршення екологічної обстановки та зниження темпів економічного росту і зниження показників сталого соціально-економічного розвитку. Велике занепокоєння викликане тим що у відповідності до статистичних даних за останні роки на Україні відзначається погіршення здоров'я молоді, насамперед за рахунок вживання алкогольних напоїв, наркотичних або психотропних речовин. Крім того, важка соціально-економічна криза викликана пандемією COVID-19 в світі негативним чином вплинула на Україну, викликавши загострення низки проблем, які вимагають новітніх наукових підходів до їх розв'язання та прийняття принципових рішень як на державному так і регіональному рівнях [2, 4]. Найсерйознішим наслідком цих проблем є погіршення демографічної ситуації, зростання захворюваності населення, та питомої ваги тяжких хронічних форм захворювань, терапія яких вимагає значних фінансових витрат.

Тому найбільшій актуальності набуває забезпечення дотримання здорового способу життя населенням, як єдиного можливого засобу їх профілактики. Багатьма дослідженнями було доведено взаємозв'язок між недотриманням здорового способу життя і розвитком патології серцево-судинної системи, ЦД 2 типу і атеросклерозу [3].

Відомо, що проблема пропаганди здорового способу життя серед населення, особливо в молодіжному середовищі і належить до категорії проблем, які визначають рівень національної безпеки України [6, 9]. Якщо розглядати пропаганду здорового способу життя з суспільних позицій то її можна розглядати як заходи які мають сприяти зміцненню здоров'я і реалізацію програм для забезпечення формування відповідального ставлення людей до власного здоров'я [5, 12].

Серед факторів, які визначають здоровий спосіб життя є: раціональне харчування, дотримання режиму бадьорості і відпочинку, дотримання оптимальної тривалості сну 7-8 годин, уникнення стресу, запобігання появі шкідливих звичок (зловживання алкоголю, вживання наркотичних речовин, тютюнопаління), а також дотримання режиму оптимальної фізичної активності [9].

Отже слід зазначити що спосіб життя охоплює багато сфер людського життя, зокрема: працю і побут, суспільне життя та культуру, стиль життя (поведінку) і духовні та моральні цінності індивіда [10, 15]. В даному аспекті як раз поведінка (стиль життя) людини і є важливим елементом та основною запорукою дотримання здорового способу життя.

Так за статистичними даними за останні роки в Україні спостерігається критична ситуація з тютюнопалінням серед молоді. Так за даними ВОЗ Україна займає перше місце серед розповсюдженості тютюнопаління серед юнаків (41%) і дев'яте серед дівчат (22,2%) віком 15 років порівняно з іншими країнами європейського регіону [14].

Велике занепокоєння викликає також зростання розповсюдженості ожиріння серед 13 річних хлопчиків (5%) і дівчат (3%), водночас поширеність цієї недуги серед дорослих чоловіків складає 7%, а серед жінок – 19% [12]. У дорослих даний діагноз встановлювався на основі аналізу показнику ІМТ, якщо він дорівнює 25 кг/м^2 то це вказує на наявність надлишкової ваги тіла, а якщо $\text{ІМТ}=30 \text{ кг/м}^2$ свідчить вже про наявність ожиріння, а на стан що передує ожирінню коли ІМТ перебував в межах $25 - 29,9 \text{ кг/м}^2$.

Досить складною є ситуація з алкоголізмом та наркоманією, так в Україні на обліку перебуває понад 700 тис. хворих на алкоголізм і більше ніж понад 50 тис. наркозалежних осіб. Тривожною є тенденція щодо постійного зростання їх кількості за рахунок жінок та підлітків [6].

В даному аспекті дуже важливого значення набуває робота з підлітками і молоддю, що обумовлено значним розповсюдженням шкідливих звичок саме серед цих вікових груп населення. Багато навичок здорового способу життя, зокрема самоповагу та стійкість до зовнішніх впливів формуються саме в цей період часу. Крім того, шкідливі звички, які сформувались в молодому віці можуть створити певні передумови для формування хронічних хвороб [7, 8].

Саме тому вкрай важливою є просвітницька робота з роз'яснення основних аспектів дотримання здорового способу життя серед населення. Також не менш важливим є вплив держави щодо забезпечення формування навичок здорового способу життя (оновлення існуючого законодавства, створення умов, які сприяли би дотриманню ЗСЖ, пропаганда ЗСЖ).

Метою цього дослідження було виявлення впливу пропаганди здорового способу життя серед населення в умовах війни на Україні.

Матеріали та методи. До дослідження було залучено 48 студентів та викладачів Харківського національного медичного університету та співробітників медичного коледжу ХНМУ, з яких 37 жінок та 11 чоловіків у вікових межах від 18 – 50 років. Було проведено соціологічне дослідження за допомогою спеціально розробленого опитувальника.

Для проведення опитування було розроблено стандартизовані опитувальники, «при формуванні змісту яких дотримувались таких вимог: урахувати цілі опитування та специфіку контингенту респондентів; використовувати просту структура опитувальника (преамбула, загальна інформація про респондента, характеристика його здоров'я, питання на уточнення); задля забезпечення збереження інтересу до опитувальника було дотримано вимоги до кількості (в нашому було 25 запитань) та якості пропонуваніх питань (які були чіткими, лаконічними, коректними й зрозумілими), що зрештою дозволило респондентам не витратити занадто багато часу на заповнення опитувальника; по-можливості уникати прямих питань; зважаючи на суб'єктивність відповідей респондентів, а почасти, їхню скритність – використовувати «питання-фільтри», що допомагають виявити достовірність оцінок; по-можливості, пропонувати обрати єдиний варіант відповіді, що відображає (за необхідності, висхідну чи низхідну їх ієрархію) можливі зміни параметрів досліджуваних величин (результатів, явищ, процесів)» [3].

Опитувальник складається з таких блоків. Блок «Загальна інформація про респондента» складається не лише з основних демографічних даних про респондентів, але й з найважливіших (враховуючи специфіку цього дослідження) характеристик умов і способу їхнього життя під час війни; таким чином, формується вихідна база для подальшого виокремлення причинно-наслідкових зв'язків між особистістю респондента та впливом способу життя під час війни на його здоров'я. Блок «Характеристика здоров'я» дозволяє отримати суб'єктивне судження респондентів про стан свого здоров'я за час війни; проте далеко не завжди пов'язані з дотриманням/недотриманням ЗСЖ під час війни. Блок «Питання на уточнення» має допомогти спростувати/підтвердити наявні сумніви щодо коректності відповідей у попередньому блоці.

Після затвердження змісту опитувальника, було створена його Google форма, з використанням якої й проводилося опитування. Проведене опитування було анонімним і на добровільних засадах і гарантувалась повна конфіденційність персональних даних респондентів і пояснення міри відповідальності дослідників за невиконання цієї вимоги; була проведена обов'язкова в таких випадках роз'яснювальна робота для респондентів того, хто та з якою метою проводить опитування; надання респондентам можливість у зручний для них спосіб і час пройти опитування; уникнення будь-якого впливу на вибір респондента; раціональне використання доступних ресурсів.

Результати: Аналіз даних опитування показав тенденцію до погіршення дотримання основних принципів здорового способу життя.

Характерним є зниження частки коштів, від загального місячного кошторису родини на здорове харчування (рис.1).

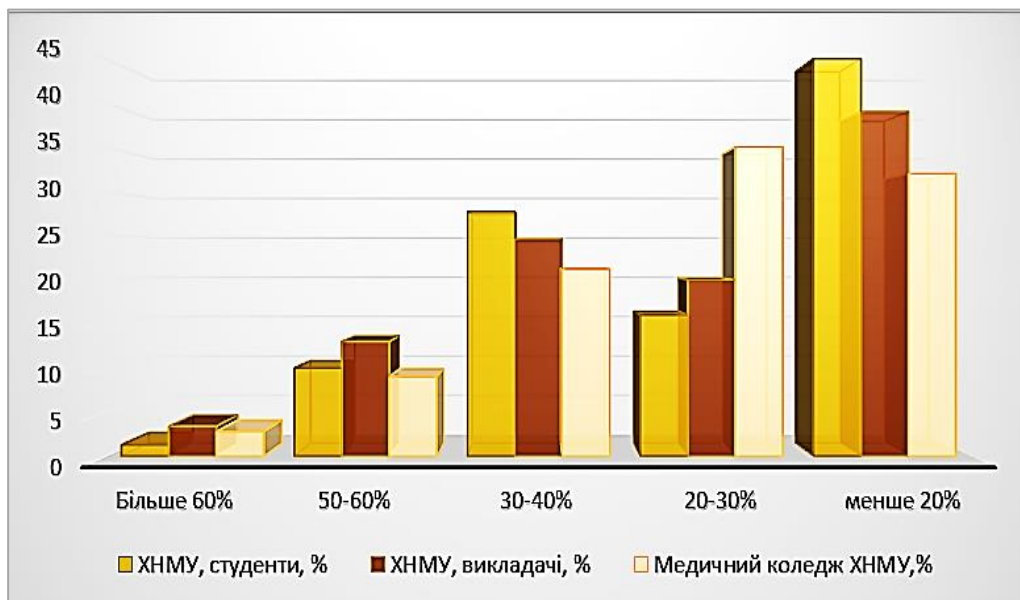

Рис.1. Частка коштів загального родинного бюджету що витрачається на придбання продуктів для здорового харчування у військовий час

Дослідження показало, що більше 60% на зорове харчування витрачали викладачі ХНМУ та медичного коледжу ХНМУ; 50-60% – витрачали студенти та викладачі ХНМУ; 30-40% – також витрачали студенти та викладачі ХНМУ; 20-30% – витрачали викладачі ХНМУ та медичного коледжу ХНМУ; менше 20% – витрачали студенти та викладачі ХНМУ. Якщо порівнювати частку доходу яку

витрачали на придбання продуктів здорового харчування меншість респондентів серед всіх опитаних зазначили що витрачали більше 60% водночас більшістю респондентів було обрано відповідь менше 20%. Це може бути обумовлено зниженням доходів громадян пов'язаних з війною в Україні.

Дослідивши сімейний кошторис респондентів було отримано наступні дані, які полягали в зниженні місячного доходу родин опитаних (рис.2).

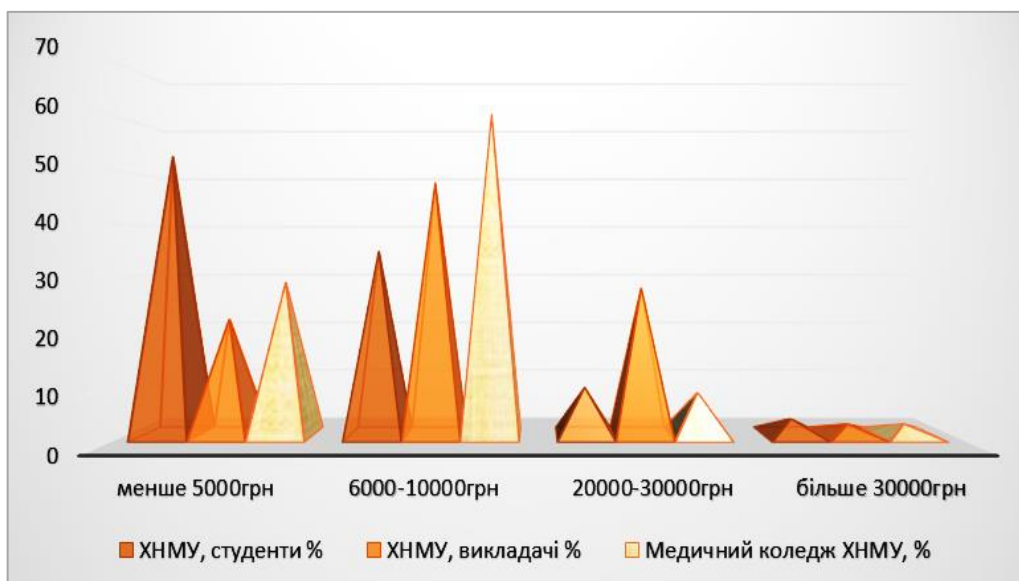

Рис. 2. Щомісячний сімейний дохід опитаних респондентів у військовий час

Щомісячний дохід менше 5000 гривень зазначили студенти ХНМУ та майже однакова кількість викладачів ХНМУ та співробітників медичного коледжу ХНМУ; від 6000 до 10000 гривень був майже ідентичним у викладачів ХНМУ та співробітників медичного коледжу ХНМУ; від 20000 до 30000 гривень був у викладачів ХНМУ; більше 30000 гривень був майже у всіх опитаних. Серед усіх опитаних частина зазначила що їх місячний родинний дохід складав менше 5000 гривень, а друга частина що їх дохід складав від 6000 до 10000 гривень, найменше число опитаних вказало що їх дохід складав більше 30000 гривень.

Аналіз даних щодо споживання жирних страв та страв швидкого приготування показав тенденцію до почастішання вживання шкідливої для здоров'я їжі (рис.3).

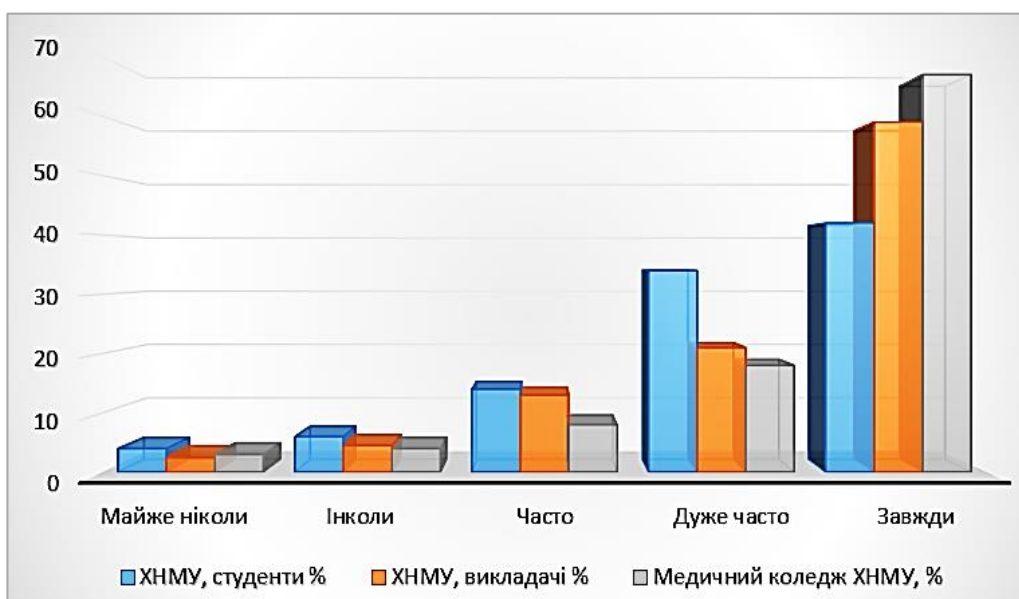

Рис.3. Частота вживання жирної їжі та страв швидкого приготування у військовий час серед опитаних респондентів

При дослідженні частоти вживання жирної їжі та страв швидкого приготування виявлено, що майже ніколи шкідливу їжу не вживали студенти ХНМУ зазначили 4% опитаних, інколи вживали також студенти ХНМУ на що вказували – 6% респондентів, однаково частото вживали шкідливу їжу студенти та викладачі ХНМУ (відповідно 14 і 13% респондентів); дуже часто шкідливі продукти вживали студенти ХНМУ на це вказували 34% опитаних, а завжди вживали викладачі ХНМУ (59% опитаних) та співробітники медичного коледжу ХНМУ в 67% випадків.

Визначення причин, які спонукали до вживання шкідливих продуктів показало наступну картину (рис.4).

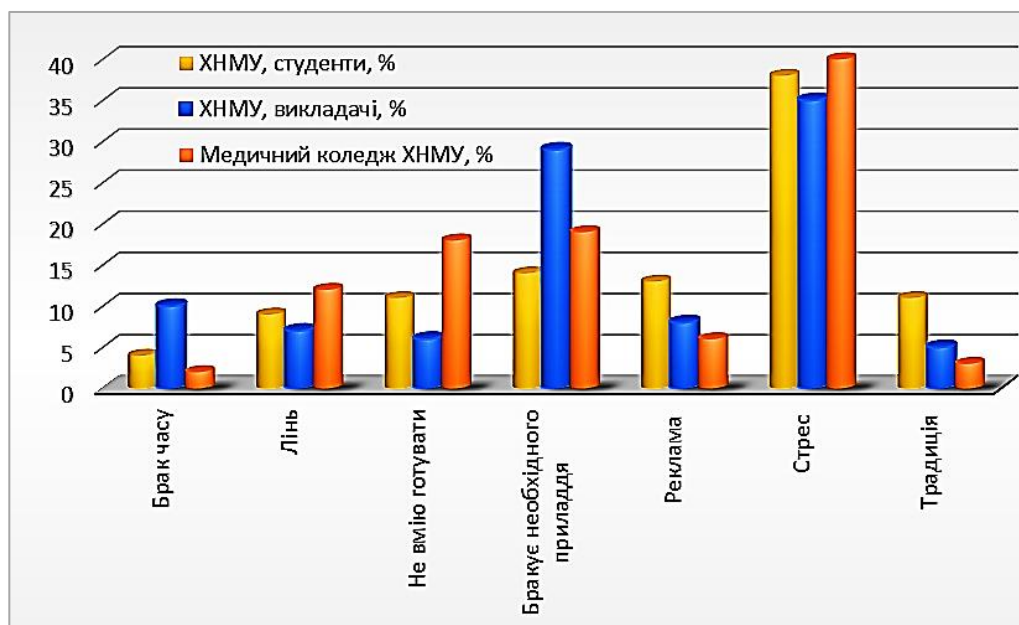

Рис.4. Причини що спонукали респондентів до вживання шкідливої їжі у військовий час

Серед причин які спонукали до вживання шкідливих продуктів в умовах війни серед студентів ХНМУ найвизначніше місце займав стрес в 38% випадків, серед викладачів ХНМУ брак необхідного приладдя (пов'язаний з втратою майна і житла через війну) на що вказували – 29% опитаних, та серед співробітників медичного коледжу ХНМУ – також стрес (зазначили – 40% випадків), що пов'язаний з війною на території України.

Дослідження розповсюдженості паління серед студентів і викладачів ХНМУ, а також співробітників медичного коледжу ХНМУ показало наступну картину (рис.5).

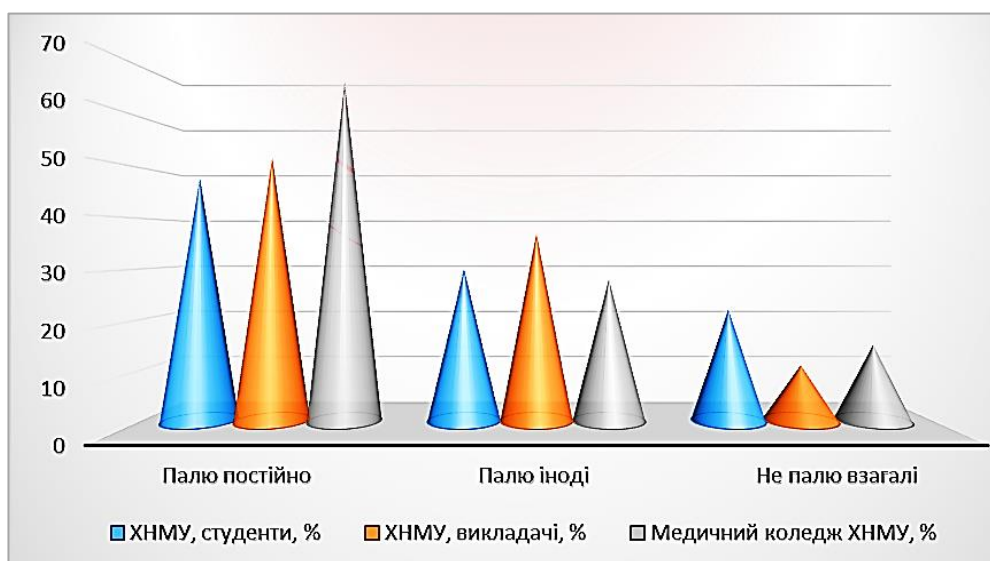

Рис.5. Розповсюдженість тютюнопаління серед опитаних респондентів під час війни

Дослідження показало, що найбільший відсоток серед тих хто палить постійно мали респонденти з медичного коледжу ХНМУ на що вказали 67% опитаних співробітників, найменший був серед студентів ХНМУ (48%); серед тих хто палить іноді більший відсоток був серед викладачів ХНМУ (зазначили 37% респондентів), майже однаковий рівень був у студентів ХНМУ та співробітників медичного коледжу ХНМУ (30% та 28% опитаних, відповідно); найбільша кількість респондентів серед тих хто не палить була у студентів ХНМУ в 22% випадків, найменша серед викладачів ХНМУ на що вказували 11% опитаних респондентів.

При визначенні причин, які спонукали до тютюнопаління опитаних респондентів, було виявлено наступні дані (рис.6):

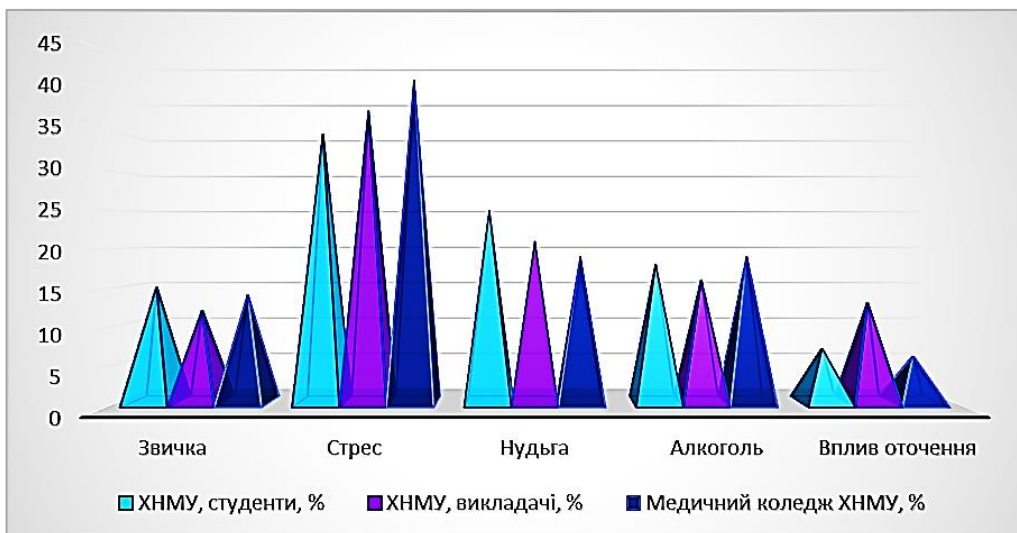

Рис.6. Причини, які спонукали до тютюнопаління респондентів під час війни

Серед причин, які спонукали респондентів до тютюнопаління під час війни майже всі опитані провідне місце займав стрес найбільший відсоток був серед співробітників медичного коледжу ХНМУ в 42% випадків, а найменший був серед студентів ХНМУ зазначили 35% опитаних, нудьга та звичка – були переважними причинами тютюнопаління серед студентів ХНМУ (в 25% і 15% відповідно) під час війни; вплив оточення був вирішальним чинником в тютюнопалінні у викладачів ХНМУ, на що вказали 13% опитаних респондентів.

При аналізі відповідей на запитання щодо періодичності вживання алкоголю було отримано наступні дані (рис.7)

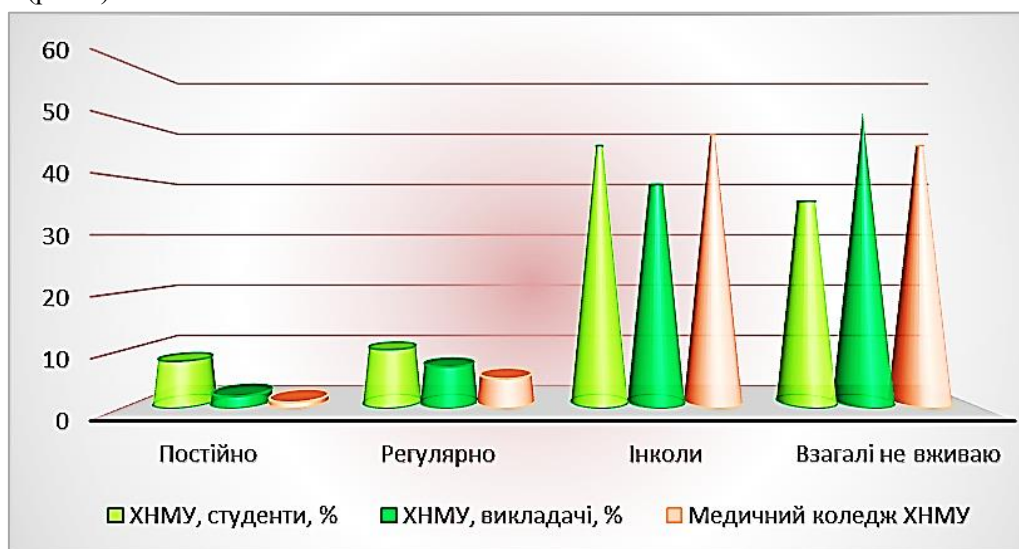

Рис.7. Періодичність вживання алкоголю опитаними респондентами під час війни

Дослідження показало, що під час війни серед тих хто постійно вживає алкоголь постійно переважали студенти ХНМУ (зазначали 8% опитаних), найменшою серед співробітників медичного

коледжу ХНМУ – 1% респондентів; серед тих хто регулярно вживає алкоголь більшість склали студенти ХНМУ вказали 10% опитаних; серед тих хто інколи вживав алкоголь переважали співробітники медичного коледжу ХНМУ (зазначило – 48% серед опитаних); серед тих хто взагалі не вживав алкоголь переважали викладачі ХНМУ (вказали 52% респондентів).

При визначенні причин, які спонукали до вживання алкоголю під час війни було виявлено наступну картину (рис.8)

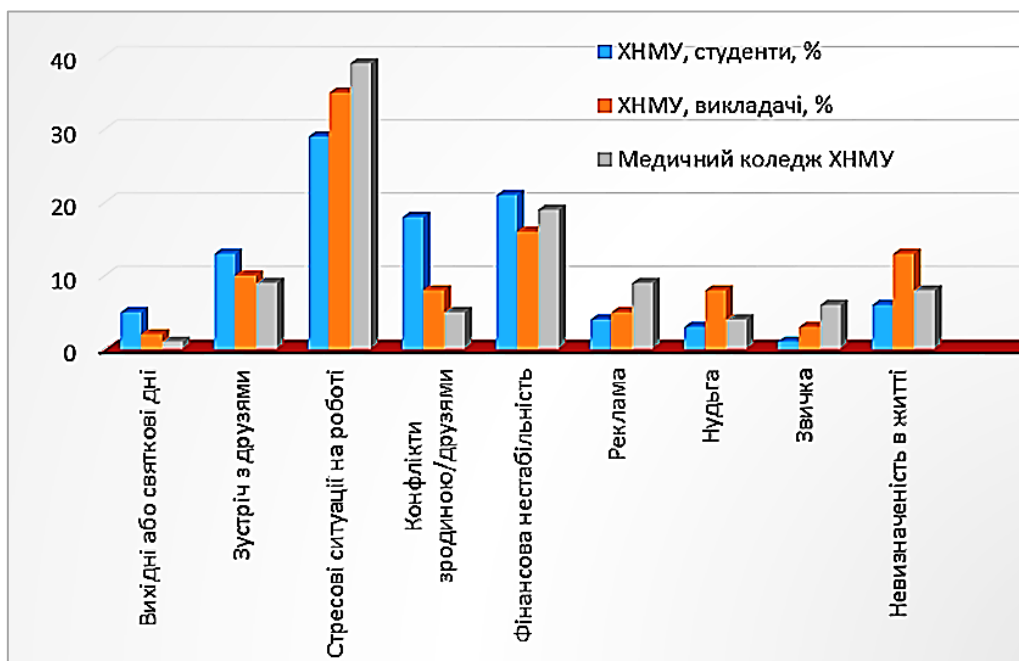

Рис.8. Причини, які спонукали вживати алкоголь респондентів під час війни

Під час війни найбільше значення мали стресові ситуації на роботі (найбільше у викладачів ХНМУ – 35% та співробітників медичного коледжу ХНМУ в 39% випадків), на другому місці фінансова нестабільність (найбільшу роль грала у студентів ХНМУ в 21% випадків та співробітників медичного коледжу ХНМУ у 19% респондентів), на третьому місці зустріч з друзями (здебільшого у студентів ХНМУ у 13% опитаних респондентів). Ще один не менш важливий компонент здорового способу життя є фізична активність. При дослідженні суб'єктивної оцінки рухової активності респондентів було отримано наступні дані (рис.9).

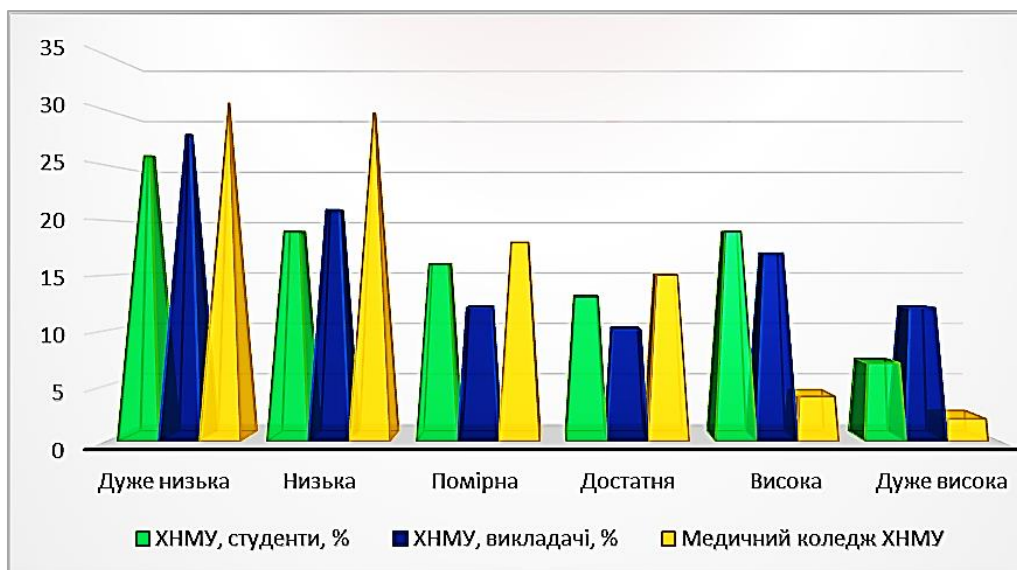

Рис.9. Оцінка рухової активності опитаних респондентів під час війни

При аналізі відповідей на запитання щодо оцінки власної рухової активності респондентами: як дуже низьку оцінювали співробітники медичного коледжу ХНМУ (31%) та викладачі і студенти ХНМУ

(26 та 28% відповідно); як низьку співробітники медичного коледжу ХНМУ (30%); як помірну – більше оцінювали студенти ХНМУ (16%) та співробітники медичного коледжу ХНМУ (18%); як достатню (оцінювали студенти ХНМУ в 13% випадків та співробітники медичного коледжу ХНМУ – 15% респондентів); як високу студенти (19%) та викладачі ХНМУ в 17% випадків; як дуже високу – викладачі ХНМУ 12% серед опитаних респондентів.

Серед причин які обмежували фізичну активність респондентів під час війни (рис.10).

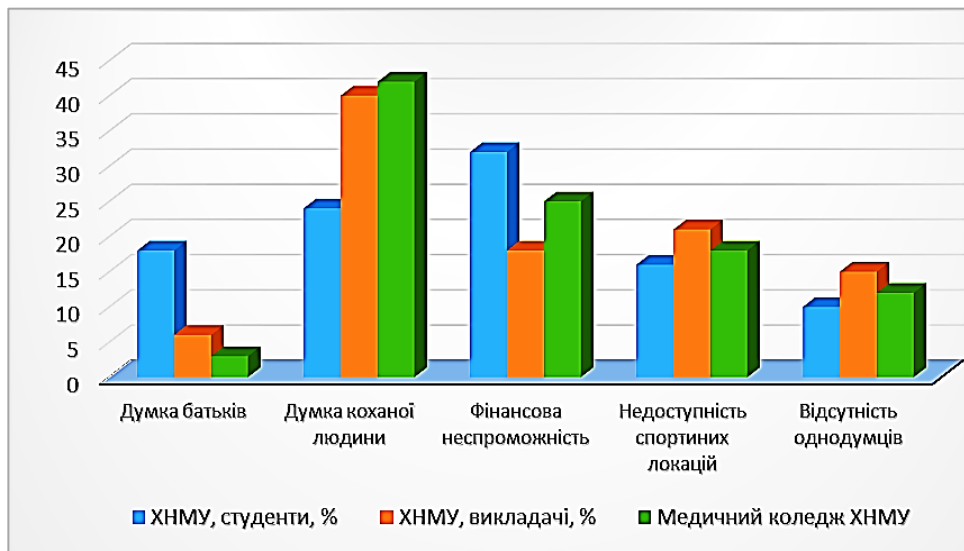

Рис.10. Причини, які стримували рухову активність респондентів під час війни

Серед причин, які стримували рухову активність респондентів важливу роль відігравали, думка коханої людини (у викладачів ХНМУ (40%) і співробітників медичного коледжу ХНМУ (42%); фінансова неспроможність (у студентів ХНМУ (32%) і співробітників ХНМУ (18%); недоступність спортивних локацій через їхню руйнацію спортивної інфраструктури (у викладачів ХНМУ (21%)) та відсутність однодумців (у викладачів ХНМУ (15%)). Серед скарг які найчастіше турбували опитаних респондентів в 44% випадків це було Почуття втоми навіть після 8-ми годинного відпочинку, в 16% – постійний головний біль, в 15% це було погіршення уваги, в 10% – часте серцебиття, в 8% це були набряки ніг, в 4% відчуття тяжкості в ногах, в 2% випадків високий цукор в крові; в 0,5% випадків постійне відчуття спраги, і ще в 0,5% була сонливість. Особливе занепокоєння викликає той факт, що тільки 12% серед тих хто мав зазначені симптоми звернулися по допомогу до сімейного лікаря, 55% намагались самостійно лікуватися 33% – не надали особливій уваги цим скаргам. Дослідивши рівень володіння інформацією щодо державної політики формування здорового способу життя в Україні, показав що 39% опитаних нічого не знали, 29% – мали певні знання, 22% опитаних мали базовий рівень знань і лише 10% – були повноцінно ознайомлені. Серед заходів які могли би ефективно вплинути на перехід до здорового способу життя під час війни в 43% респонденти зазначали – переконання, 31% зазначили що це стимулювання, 16% зазначили – підтримку; 6% обрали – примушення і ще 4% – вказали на важливе значення заборони. Аналіз отриманих даних дозволяє виявити певні недоліки щодо забезпечення здорового способу життя: по-перше важливим недоліком є недостатнє інформування студентів щодо користі його дотримання, а також незабезпечення створення умов для мотивації до здорового способу життя, формування відповідального ставлення до власного здоров'я як до найбільшої цінності, особливо в військовий час, коли зростає смертність не тільки через бойові травми але через загострення хронічних захворювань. Крім того, простежується тенденція до недостатнього інформування населення про важливість використання в своєму повсякденному житті здоров'язбережувальних і здоров'яформувальних технологій. Також, викладачі відмітили тенденцію до відсутності чіткої державної політики щодо забезпечення здорових умов життя та навчання як у студентів так і викладачів, а також недостатній розвиток спектру надання індивідуальних і колективних здоров'язбережувальних послуг. Ще однією проблемою є несистемна робота з формування здорового способу життя серед населення і відсутність стратегії здорового способу життя, а також недостатня підтримка пропаганди здорового способу життя з боку держави.

Для вирішення даних проблем необхідно розробити комплексні шляхи, які мають включати прийняття управлінських рішень і запровадження практичних заходів на всіх рівнях управління країною але найголовнішою роботою є самовиховання навичок здорового способу життя у населення. Крім того необхідно створити систему стимулів та заохочень роботодавців для підтримки і забезпечення

формування відповідального ставлення до власного здоров'я у співробітників. Для цього необхідно проводити просвітницьку роботу з населенням у вигляді круглих столів, вебінарів і тематичних конференцій присвячених розгляду основних питань валеології. Обов'язково проведення флешмобів і челенжів для популяризації здорового способу життя та проведення сімейних днів здоров'я в межах яких проводити майстер-класи для формування навичок ЗСЖ, особливо в військовий час. Робота з населенням шляхом пропаганди здорового способу життя. На наочних прикладах демонстрація позитивного його впливу на самопочуття і здоров'я людини.

Висновки. Засновуючись на даних проведеного дослідження можна зробити висновок про те, що спектр проблем які виникли при забезпеченні формування здорового способу життя у викладачів закладів медичної освіти. Порівняно з мирними часами головну роль серед факторів які перешкождали дотриманню здорового способу життя були: руйнація спортивних локацій внаслідок ракетних чи артобстрілів, незадовільний стан здоров'я, формування негативного ставлення до власного здоров'я під впливом оточення, нерозуміння і не усвідомлення важливості здорового способу життя, вплив негативної реклами (пропагування вживання шкідливої їжі і шкідливих звичок). Одним з найважливіших кроків які необхідно реалізувати для покращення ситуації є колективна координована співпраця держави і суспільства з метою забезпечення формування навичок здорового способу життя у населення.

Список використаних джерел:

1. Franco O.H., Steyerberg E.W., Hu F.B., Mackenbach J., Nusselder W. Associations of diabetes mellitus with total life expectancy and life expectancy with and without cardiovascular disease. *Arch Intern Med.* 2007; 167: 1145-1451.
2. Li Y., Schoufour J., Wang D.D., Dhana K., Pan A., Liu X., Song M., Liu G., Shin H.J., Sun Q., Al-Shaar L., Wang M., Rimm E.B., Hertzmark E., Stampfer M.J., Willett W.C., Franco O.H., Hu .B. Healthy lifestyle and life expectancy free of cancer, cardiovascular disease, and type 2 diabetes: prospective cohort study. *BMJ.* 2020 Jan 8; 368: 16669. doi:10.1136/bmj.16669.
3. Viner R.M., Ross D., Hardy R., Kuh D., Power C., Johnson A. et al. Life course epidemiology: recognising the importance of adolescence. *J Epidemiol Community Health.* 2015; 69:719-720.
4. Marques A., Calmeiro L., Loureiro N., Frasilho D., de Matos M.G. Health complaints among adolescents: associations with more screen-based behaviors and less physical activity. *J Adolesc.* 2015; 44: 150-157.
5. Kelly S.A., Melnyk B.M., Jacobson D.L., O'Haver J.A. Correlates among healthy lifestyle cognitive beliefs, healthy lifestyle choices, social support, and healthy behaviors in adolescents: implications for behavioral change strategies and future research. *J Pediatr Health Care.* 2011; 25: 216-223.
6. Cooper A.R., Goodman A., Page A.S., Sherar L.B., Esliger D.W., van Sluijs E.M. et al. Objectively measured physical activity and sedentary time in youth: the International Children's Accelerometry Database (ICAD). *Int J Behav Nutr Phys Act.* 2015; 12:113.
7. Traversy G., Chaput J. Alcohol Consumption and Obesity: An Update. *Curr Obes Rep.* 2015 Mar 8; 4(1):122-30.
8. Sylvester B., Jackson B., Beauchamp M. The effects of variety and novelty on physical activity and healthy nutritional behaviors. *Adv Motiv Sci.* 2018; 5: 169-202.
9. Chatterjee A., Prinz A., Gerdes M., Martinez S. Digital Interventions on Healthy Lifestyle Management: Systematic Review. *J Med Internet Res.* 2021 Nov 17; 23(11):e26931. doi:10.2196/26931.
10. Zaman R., Hankir A., Jemni M. Lifestyle Factors and Mental Health. *Psychiatr Danub.* 2019. 31(Suppl 3): 217-220.
11. Li Y., Pan A., Wang D.D., Liu X., Dhana K., Franco O.H., Kaptoge S., Di Angelantonio E., Stampfer M., Willett W. C., Hu F.B. Impact of healthy lifestyle factors on life expectancies in the US population. *Circulation,* 2018. 138(4), 345-355.
12. Floegel A., Wientzek A., Bachlechner U., Jacobs S., Drogan D., Prehn C., Adamski J., Krumsiek J., Schulze M. B., Pischon T., Boeing H. Linking diet, physical activity, cardiorespiratory fitness and obesity to serum metabolite networks: Findings from a population-based study. *International Journal of Obesity,* 2014. 38(11), 1388-1396.
13. Sun C., Li K., Xu H., Wang X., Qin P., Wang S., Liang B., Xu L. Association of healthy lifestyle score with all-cause mortality and life expectancy: a city-wide prospective cohort study of cancer survivors. *BMC Med.* 2021; 19(1):158.
14. Гаркуша С.В. Характеристика стану здоров'я сучасної молоді в Україні. *Вісник Чернігівського національного педагогічного університету імені Т.Г. Шевченка.* 2013; 1(107): 92-95.
15. Слабкий Г.О., Жданова О.В. До питання формування у студентської молоді відповідального ставлення до особистого здоров'я. *The uniti of science.* 2020: 142-144.

Izdevniecība “Baltija Publishing”
Valdeķu iela 62 – 156, Rīga, LV-1058
E-mail: office@baltijapublishing.lv

Iespiests tipogrāfijā SIA “Izdevniecība “Baltija Publishing”
Parakstīts iespiešanai: 2023. gada 28. Aprīlis
Tirāža 300 eks.